

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра теорії держави та права**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор НАВС
полковник поліції
Станіслав ГУСАРЄВ
____.____.2021

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО**

Статус дисципліни:	Обов'язкова
Рівень вищої освіти:	Третій (освітньо-науковий)
Ступінь вищої освіти:	Доктор філософії
Галузь знань:	08 «Право»
Спеціальність:	081 «Право»
Освітня програма:	Право
Форми здобуття вищої освіти:	Денна
Мова навчання:	Українська
Форма підсумкового контролю:	Залік

Київ – 2021 рік

Розробники: Юрій КРИВИЦЬКИЙ - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ;

Ольга МІНЧЕНКО - доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри теорії держави та права

протокол від _____._____.2021 № ____

В.о завідувача кафедри теорії держави та права

Максим ПЕНДЮРА

Схвалено науково-методичною радою НАВС

Протокол від _____._____.2021 № ____

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

протокол засідання кафедри

від _____._____.202_ № ____

В.о завідувача кафедри

Максим Пендюра

протокол науково-методичної ради

від _____._____.202_ № ____

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЄВ

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

протокол засідання кафедри

від _____._____.202_ № ____

В.о завідувача кафедри

Максим Пендюра

протокол науково-методичної ради

від _____._____.202_ № ____

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЄВ

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

протокол засідання кафедри

від _____._____.202_ № ____

В.о завідувача кафедри

Максим Пендюра

протокол науково-методичної ради

від _____._____.202_ № ____

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЄВ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство» є: історичні, теоретичні та методологічні аспекти порівняльного правознавства, у тому числі методологічні проблеми порівняння національного права із зарубіжним та міжнародним правом; питання історико-порівняльного вивчення права та його антропологічної обумовленості, вчення про розуміння варіативності й альтернативності перспектив правового розвитку юридичної науки, освіти та практики.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни "Порівняльне правознавство" є формування системи загальнонаукових знань щодо здійснення юридичних наукових досліджень у контексті сучасного плюралізму правових реальностей країн світу на основі компаративного методу; розвиток світоглядної позиції, правової культури та правової свідомості як методологічної основи майбутньої наукової діяльності, а також набуття навичок та вмінь користування відповідним понятійно-категоріальним апаратом.

1.2 Основними завданнями вивчення дисципліни "Порівняльне правознавство" є пізнання теоретичних та методологічних засад наукового осмислення правової дійсності в умовах її глобалізації; розуміння особливостей порівняльно-правового аналізу окремих об'єктів порівняльного правознавства; набуття навичок та вмінь їх адаптації стосовно предметів та завдань конкретних порівняльно-правових наукових досліджень; вироблення елементарних умінь і навичок експрес-аналізу національних правових систем окремих країн; досягнення глибшого розуміння тих явищ і процесів, які відбуваються у вітчизняній правовій системі, з метою більш ефективного, з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду, вирішення існуючих в ній проблем.

Пререквізити: Філософія; Іноземна мова; Організація та методологія наукових досліджень; Актуальні проблеми кримінального права; Актуальні проблеми кримінального процесуального права; Актуальні проблеми філософії права; Сучасні світові правові процеси.

Програмні компетентності (інтегральні, загальні та фахові) відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів доктора філософії:

Інтегральна компетентність: Здатність генерувати нові ідеї та пропозиції, розв'язувати комплексні проблеми, приймати організаційно-управлінські рішення у сфері професійної та/або дослідницько-інноваційної юридичної діяльності, застосовувати методологічний інструментарій наукової та педагогічної діяльності, а також здійснювати власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну для переосмислення наявних і формування нових цілісних правових знань і практичне значення для вдосконалення національної правової системи в умовах європейського та євроатлантичного курсу України.

Загальні компетентності:

– Здатність створювати, висловлювати чи реалізовувати нові ідеї, методи і технології шляхом критичного та інноваційного мислення з урахуванням впливу раціональних та ірраціональних, об'єктивних і суб'єктивних факторів, а також можливих варіантів розвитку подій (ЗК-1);

– Здатність вирішувати проблеми, досягаючи поставленої мети (цілей), через осмислення та розуміння змісту проблемної ситуації, її формулювання, планування та розв'язання, а також моніторинг одержаних результатів (ЗК-2);

– Здатність пізнати й сприйняти позитивний зарубіжний досвід з урахування поваги до різноманітностей, активної толерантності, полілогу культур і плюралізму проявів і вимірів суспільної дійсності, а також на засадах збереження та розвитку національної своєрідності (ЗК-5);

– Здатність знаходити, перевіряти та систематизувати інформацію, використовувати різні види джерел останньої, переконливо формулювати в усній і письмовій формах аргументи відповідно до контексту певного дискурсу (ЗК-6);

– Здатність проводити наукові дослідження та усвідомлювати соціальну відповідальність за вплив їхніх результатів на прогресивний поступ суспільства, а також урахувати під час підготовки особистої кваліфікаційної наукової праці вимоги академічної доброчесності (ЗК-11);

– Здатність усвідомлювати різноманітності та культурні особливості різних суспільств і народів, бути відкритим до культурного самовираження, поважати його, а також дотримуватися етичних норм і бути відповідальним стосовно творчої та інтелектуальної власності (ЗК-12).

Фахові компетентності:

– Здатність до комплексного аналізу та розв'язання актуальних філософсько-методологічних і філософсько-правових проблем та їх осмислення в контексті різних типів праворозуміння й розвитку сучасної юридичної науки та практики, а також правоохоронної діяльності (СК-1);

– Здатність осмислити та зрозуміти глобальні світові процеси у правовому житті суспільства, що відбуваються на міжнародному і регіональних рівнях, та їх вплив на модернізацію національної правової системи України за допомогою сучасної методології юридичної науки (СК-7);

– Здатність виявляти, аналізувати, професійно пояснювати та обґрунтовувати причинно-наслідкові зв'язки між правовими явищами, подіями, об'єктами і процесами та досліджувати закономірності їх розвитку й перебігу з використанням інноваційних підходів і технологій (СК-15);

– Здатність формувати системні теоретичні та емпіричні знання у сфері розвитку державно-правових явищ і процесів, кваліфіковано проводити наукові дослідження в галузі теорії та історії держави і права, здійснювати історико-теоретичне тлумачення правових пам'яток і чинних правових актів, надавати рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства (СК-17);

– Здатність пізнати правові явища та процеси в різних державах і культурах світу, особливості порівняльно-правового аналізу окремих об'єктів порівняльного правознавства, засвоїти наукові відомості про якісні характеристики зарубіжного права та можливості їх використання у вітчизняній юридичній практиці (СК-18).

Програмні результати навчання:

– Розуміти та використовувати філософсько-методологічні підвалини сучасної науки, зокрема юридичної, інтегративне праворозуміння і філософсько-правову методологію під час реалізації права, наукового пошуку та організації самостійної науково-дослідної роботи (ПРН – 1);

– Характеризувати сутність, стан і можливі вектори розвитку глобальних світових правових процесів, що відбуваються на міжнародному і регіональних рівнях, та їх вплив на вдосконалення національної правової системи України за допомогою гносеологічного потенціалу сучасної методології юридичної науки (ПРН – 7);

– Розкривати загальні та специфічні закономірності існування правових явищ та їх відображення в об'єктивній дійсності на підставі інноваційних підходів і технологій з метою використання у професійній, науковій і науково-педагогічній діяльності (ПРН – 15);

– Виявляти системний науковий світогляд і потенціал до креативного мислення, мати здатність встановлювати загальні закономірності й тенденції розвитку історико-правових явищ і процесів, демонструвати самостійне мислення, достатнє для наукових досліджень у галузі теорії та історії держави і права, здійснювати викладання історико-правових і теоретико-правових дисципліни на високому науковому й методичному рівнях (ПРН – 17);

– Здійснювати аналіз національних правових систем окремих країн світу, їх типологізацію, а також юридичні наукові дослідження в контексті сучасного плюралізму правових реальностей на основі порівняльно-правового методу, усвідомлювати витоки, генезис і сучасний стан функціонування юридичних явищ і процесів у зарубіжних правових системах і виявляти тенденції їх розвитку з метою запозичення позитивного правового досвіду у вітчизняну юридичну практику (ПРН – 18).

Знання, уміння, навички. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі доктора філософії повинні:

знати:

– вимоги та організаційні засади здійснення наукових досліджень;
– теоретичні основи здійснення наукових досліджень (їх види, критерії науковості знань та ін.);

– структуру, логіку та основні етапи наукового дослідження;

– загальні та спеціальні методи науково-юридичних досліджень;

– методи пошуку і обробки наукової інформації;

– форми наукової комунікації.

вміти:

– з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя, національної чи світової духовної культури оволодіння навичками оформлення наукових досліджень у вигляді тез, наукових статей, наукових доповідей;

– кваліфіковано відобразити результати наукових досліджень у наукових статтях та тезах, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз

відповідно до правил здійснювати цитування та бібліографічні посилання;

– відбирати та аналізувати наукові джерела;

– формулювати актуальність, завдання, мету наукового дослідження;

– вірно вибирати наукові методи дослідження;

– формувати уявлення про форми наукових праць та стиль наукового викладу;

– здійснювати обґрунтування результатів дослідження.

навчитися:

– здійснювати власні наукові дослідження з проблем, що входять до предмету початкової дисципліни;

– формувати власні поняття та орудувати ними;

– розуміти та давати оцінку науковим правовим проблемам;

– формувати правові висновки, пропозиції, рекомендації

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма	
	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS – 3	Рік підготовки	
	1	1
	Семестр	
	2	2
Загальна кількість годин – 90	Лекції	
	2	2
	Семінарські	
	Практичні	
	28	28
Самостійна робота		

	60	60
	Вид контролю	
	залік	залік

3. Тематичний план

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Порівняльне правознавство: історія, теорія, методологія.	21	8	2		6	15
2	Порівняльно-правові дослідження сучасних правових систем. Типологія сучасних правових систем.	21	6			6	15
3	Порівняльно-правові дослідження національного права та міжнародного права.	25	8			8	15
4	Шляхи та можливості використання результатів порівняльно-правових досліджень у правовій системі України.	23	8			8	15
Усього годин		90	30	2	0	28	60
Підсумковий контроль: залік							

4. Плани навчальних занять за видами

Лекційне заняття, д/б, ксф

ТЕМА № 1. Порівняльне правознавство: історія, теорія, методологія. – 2 год

План проведення лекційного заняття:

1. Історичний генезис та сучасний стан розвитку порівняльного правознавства. Основні проблеми сучасних компаративістських досліджень.
2. Теоретичні та методологічні засади порівняльного правознавства.
3. Організація і проведення порівняльно-правового дослідження з окремої теми. Методика порівняльно-правових досліджень законодавства.

Практичне заняття – 4 год.

ТЕМА № 1. Порівняльне правознавство: історія, теорія, методологія.

План проведення практичного заняття 1.1 і 1.2.

1. Здійснити аналіз етапів становлення та розвитку порівняльного правознавства як системи юридичних знань.
2. Окреслити основні проблеми сучасних компаративістських досліджень.
3. Графічно зобразити багатогранність розуміння порівняльного правознавства.
4. Схематично визначте місце порівняльного правознавства в системі гуманітарних наук.

Практичне заняття – 2 год.

ТЕМА № 1. Порівняльне правознавство: історія, теорія, методологія.

План проведення практичного заняття 1.3.:

1. Virшення тестових завдань, що стосуються методології юридичної компаративістики та загальних об'єктів і методики порівняльно-правового дослідження.
2. Керуючись методикою порівняльно-правового дослідження законодавства, сформувані покроковий алгоритм співставлення нормативно-правових актів на основі формально-юридичних та юридико-соціальних (юридико-змістовних) критеріїв. Робота над помилками.
3. Обговорення вирішених практичних завдань, що містяться в робочій навчальній програмі.
4. Підведення підсумків практичного заняття та відповіді на запитання.

Практичне заняття – 4 год.

ТЕМА № 2. Порівняльно-правові дослідження сучасних правових систем. Типологія сучасних правових систем.

План проведення практичного заняття 2.1 і 2.2:

1. Складіть порівняльну таблицю наявних в юридичній науці визначень поняття правова система. Підкреслити основні ознаки правової системи.
2. Складіть порівняльну таблицю наявних у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі підходів до визначення структури правової системи. Окреслити спільне та відмінне.
3. Складіть порівняльну таблицю історичних та сучасних підходів до типології правових систем.

Практичне заняття – 2 год.

ТЕМА № 2. Порівняльно-правові дослідження сучасних правових систем. Типологія сучасних правових систем.

План проведення практичного заняття 2.3.:

1. Virішення тестових завдань, що стосуються характеристики різних підходів до типології правових систем сучасності, а також основних параметрів характеристики правових сімей.
2. Робота над помилками.
3. Обговорення вирішених практичних завдань, що містяться в робочій навчальній програмі.
4. Підведення підсумків практичного заняття та відповіді на запитання.

Практичне заняття – 4 год.

ТЕМА № 3. Порівняльно-правові дослідження національного права та міжнародного права.

План проведення практичного заняття 3.1 і 3.2.:

1. Проаналізуйте концепції співвідношення національного та міжнародного права, що склалися у сучасній юриспруденції.
2. Визначте об'єкти та основні проблеми порівняльно-правових досліджень проблем співвідношення міжнародного та національного права.
3. Проведіть порівняльно-правовий аналіз національного нормативно-правового акту України та міжнародно-правового акту (вибір документів здійснюється самостійно).

Практичне заняття – 4 год.

ТЕМА № 3. Порівняльно-правові дослідження національного права та міжнародного права.

План проведення практичного заняття 3.3 і 3.4.:

1. Virішення тестових завдань, що стосуються характеристики методологічних настанов порівняльно-правових досліджень сучасних правових учень.
2. Робота над помилками.
3. Обговорення вирішених практичних завдань, що містяться в робочій навчальній програмі.
4. Підведення підсумків практичного заняття та відповіді на запитання.

Практичне заняття – 4 год.

ТЕМА № 4. Шляхи та можливості використання результатів порівняльно-правових досліджень у правовій системі України.

План проведення практичного заняття 4.1 і 4.2:

1. Здійсніть аналіз правової системи України. Визначте місце правової системи України на юридичній карті світу.
2. Складіть таблицю нормативно-правового та наукового забезпечення інтеграційних процесів України. Окресліть проблеми інтеграції правової системи України у європейський правовий простір.
3. Визначить критерії запровадження результатів порівняльно-правових досліджень у правову систему України. Результати та процедури запровадження досвіду розвитку сучасних правових систем у різних галузях права України, інших елементах її правової системи.

Практичне заняття – 4 год.

ТЕМА № 4. Шляхи та можливості використання результатів порівняльно-правових досліджень у правовій системі України.

План проведення практичного заняття 4.3 і 4.4.:

1. Визначити сукупність соціальних та формально-юридичних факторів, наявність яких обумовлює доцільність та необхідність проведення порівняльно-правових досліджень з метою подальшого запровадження їх результатів у правову систему України.
2. Скласти схему основних шляхів та вимог запровадження результатів порівняльно-правових досліджень у правову систему України.

5. Завдання для самостійної роботи

Вимоги до організації самостійної роботи аспірантів визначаються робочими навчальними програмами дисципліни.

Основними завданнями самостійної роботи аспірантів є підготовка і безумовне виконання поточних семінарських і практичних занять, а також самостійне вивчення окремих тем під керівництвом викладача.

Інформаційно-методичним забезпеченням самостійної роботи аспірантів слугує перелік питань для самостійної підготовки, що передбачені планами семінарських, практичних занять, а також список літератури до тем.

Загальною методичною вимогою вивчення дисципліни є вироблення особистісно-практичного відношення аспірантів до правових проблем на основі осмислення навчальної і наукової літератури. Основною рекомендацією із самостійного одержання і поглиблення знань з дисципліни може слугувати опрацювання та критичне осмислення рекомендованої літератури, насамперед першоджерел, що містяться у бібліотечному фонді Національної академії внутрішніх справ, а також підготовка схем, порівняльних таблиць, презентацій, рефератів.

Тема 1. Порівняльне правознавство: історія, теорія, методологія.

Основні терміни теми: порівняльне правознавство, юридична компаративістика, порівняльно-правові дослідження, методологія, метод, порівняльно-правовий метод, наукове порівняння, принцип системності, об'єкти порівняльно-правових досліджень, методологічні правила, методологічні процедури, критерії порівняння.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати географічні чинники формування порівняльного правознавства.
2. Встановити залежність активізації компаративістських досліджень від стану міжнародних відносин країн світу.
3. Пояснити міждисциплінарний статус порівняльного правознавства.
4. Надати загальну характеристику викладання порівняльного правознавства у Вищих навчальних закладах інших країн світу.
5. Проаналізувати рішення міжнародних конгресів порівняльного правознавства та їх роль для розвитку юридичної науки.
6. Визначити відміни юридичної компаративістики від порівняльного аналізу як метода юридичної науки.

Теми рефератів:

1. Античне порівняльне право та значення його методології для сучасного порівняльного правознавства.
2. Внесок мислителів епохи Просвітництва у формування порівняльного правознавства.
3. Формування та розвиток ідей порівняльного правознавства в Австро-Угорській імперії у XVII-XVIII.
4. Формування порівняльного правознавства в Україні.

Практикум:

1. Скласти схему міжпредметних зв'язків порівняльного правознавства.
2. Ознайомитися із інституціоналізацією порівняльного правознавства на світовому та національному рівнях.
3. Схематично встановити спільне і відмінне у методології порівняльного правознавства та порівняльно-правових досліджень. Вказати перелік методологічних прийомів компаративістського дослідження.
4. Проаналізувати методику проведення порівняльно-правового дослідження та підготувати власну орієнтовну схему проведення порівняльно-правового дослідження (вибір об'єкта дослідження здійснюється самостійно).

Тема 2. Порівняльно-правові дослідження сучасних правових систем.

Типологія сучасних правових систем.

Основні терміни теми: правова сім'я, критерії типології, романо-германська правова сім'я, англо-американська правова сім'я.

Завдання для самостійної роботи:

1. Навести історіографію підходів до класифікації правових систем світу.
2. Встановити співвідношення порівняльно-правових досліджень правових систем та правових сімей.
3. Визначити вплив різних філософських течій на розвиток національних правових систем країн Європи.
4. Надати характеристику основних напрямів конвергенції на сучасній юридичній карті світу.

Теми рефератів:

1. Трактат Ш.-Л. Монтеск'є «Про дух законів» та його вплив на дослідження юридичної карти світу.
2. Особливості далекосхідного права під час відправлення правосуддя.
3. Континентальна школа права та її значення для розвитку національних правових шкіл країн Африки.
4. Правові системи міждержавних об'єднань: загальна характеристика.

Практикум:

1. Схематично визначити структуру правової системи.
2. Графічно показати співвідношення правової системи, правової сім'ї, правового типу, правової традиції.
3. Провести порівняльний аналіз критеріїв, за якими правові системи об'єднуються у правові кола та правові сім'ї.
4. Скласти порівняльну таблицю основних правових сімей сучасності за ключовими показниками.

Тема 3. Порівняльно-правові дослідження національного права та міжнародного права.

Основні терміни теми: міжнародне право, національне право, співвідношення міжнародного та національного права, реалізація норм міжнародного права у національному праві, міжнародно-правова допомога.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити показники, за якими здійснюється дослідження співвідношення міжнародно-правових та національних правових документів.
2. Проаналізувати теорію Г. Кельзена щодо усунення протиріч між національним законодавством та міжнародним правом.
3. Визначити тенденції розвитку порівняльно-правових досліджень співвідношення міжнародного та національного права.
4. Проаналізувати модельний законодавчий акт як вияв погодженого правового розвитку (вибір акту здійснюється самостійно).

Теми рефератів:

1. Ідея міжнародного порівняльного права: за і проти.
2. Форми та проблеми процесу узгодження міжнародного права і національних правових систем.
3. Міжнародно-правова допомога: сучасний стан та тенденції розвитку.

Практикум:

1. Визначити співвідношення гармонізації права, уніфікації правових норм та інших напрямів погодженого правового розвитку.
2. Схематично розглянути структуру сучасного міжнародного права та процесів створення світового правопорядку.
3. Визначити форми реалізації норм міжнародного права у національному праві різних правових систем.

Тема 4. Шляхи та можливості використання результатів порівняльно-правових досліджень у правовій системі України.

Основні терміни теми: правова система, юридична карта світу, порівняльно-правові дослідження, запозичення позитивного досвіду.

Завдання для самостійної роботи:

1. Вказати основні риси правової системи України.
2. Встановити можливості використання результатів компаративістських досліджень для збагачення вітчизняної юридичної науки.
3. Визначити процедури запровадження досвіду розвитку сучасних правових систем у різних галузях права України, інших елементах її правової системи.
4. Визначити основні риси та принципи правової системи Європейського Союзу.

Теми рефератів:

1. Стан загально-теоретичних та компаративістських наукових досліджень правової системи України.
2. Сучасний стан розвитку порівняльного правознавства в Україні.
3. Удосконалення юридичної освіти в Україні шляхом запозичення позитивного досвіду інших держав: можливості та перспективи.

Практикум:

1. На підставі вимог внутрішнього та зовнішнього порівняння правових систем окреслити правові системи інших країн, їх елементи, запровадження досвіду розвитку яких, можливе для реформування правової системи України.
2. Визначити національні особливості правової системи України, які необхідно враховувати при запозиченні досвіду правового розвитку інших країн.
3. Провести порівняльний аналіз правової системи України та правової системи іншої країни (за власним вибором) за ключовими показниками.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство» не передбачено.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Методи контролю – усне та письмове опитування, практична перевірка виконаних завдань, тестовий та рейтинговий контроль. Контроль успішності аспірантів з кожної навчальної дисципліни поділяється на поточний і підсумковий контроль.

Для ефективної перевірки рівня засвоєння здобувачами знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни використовують різні методи і форми контролю: 1) метод усного контролю; 2) метод письмового контролю; 3) метод тестового контролю; 4) метод програмованого контролю.

Поточний контроль успішності аспірантів – це систематична перевірка знань аспірантів, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу та відповідно до програми, робочої програми.

Поточний контроль здійснюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступеня та якості засвоєння матеріалу, що вивчається. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота аспіранта щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень аспірантів з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни, що проводиться в період проміжної атестації у або іспиту (якщо дисципліна вивчається впродовж декількох академічних періодів, то підсумковий контроль може проводитися за частиною дисципліни, вивченої в даному академічному періоді). Мета підсумкового контролю – виявити засвоєння навчальної дисципліни в цілому, розуміння навчального матеріалу, взаємозв'язок змісту навчального матеріалу, логіку його засвоєння тощо.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)					Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>max 60 %</i>					<i>max 40 %</i>	<i>max 100 %</i>
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Самостійна робота	Екзамен	

5	5	15	10	25	40	100
---	---	----	----	----	----	-----

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Для забезпечення можливості організації дистанційного навчання може використовуватися платформа Zoom, середовище Classroom, Moodle, Соціальні мережі та Telegram.

10. Перелік питань/завдань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Актуальність навчального курсу “Порівняльне правознавство”.
2. Предмет порівняльного правознавства як науки та навчальної дисципліни.
3. Умови формування порівняльного правознавства як юридичної науки.
4. Етапи виникнення, становлення та розвитку порівняльного правознавства як юридичної науки.
5. Античне порівняльне право та значення його методології для сучасного порівняльного правознавства.
6. Наукові здобутки епохи Просвітництва в історії формування юридичної компаративістики.
7. Національні особливості формування порівняльного правознавства в різних країнах світу.
8. Історія формування порівняльного правознавства в Україні.
9. Складові порівняльного правознавства як юридичної науки.
10. Основні проблеми сучасних порівняльно-правових досліджень.

11. Сучасний стан та тенденції розвитку порівняльного правознавства.
12. Функції порівняльного правознавства.
13. Значення порівняльного правознавства для підготовки докторів філософії.
14. Місце і роль порівняльного правознавства в системі юридичних наук.
15. Мережа суб'єктів компаративістських наукових досліджень.
16. Огляд підходів до методології порівняльного правознавства.
17. Основні складові методології юридичної компаративістики.
18. Класифікація методів, які використовуються при проведенні порівняльно-правових досліджень.
19. Особливості та структура порівняльно-правового метода.
20. Методологічні можливості порівняльно-правового метода.
21. Системний підхід у методології порівняльного правознавства.
22. Основні положення принципу системності, їх значення для методології юридичної компаративістики.
23. Характеристика різних рівнів компаративістських досліджень.
24. Основні методологічні правила порівняльно-правового дослідження.
25. Основні правила відбору об'єктів порівняння.
26. Загальні об'єкти порівняльно-правових досліджень.
27. Критерії, за якими здійснюється аналіз об'єктів порівняльно-правового дослідження.
28. Критерії оцінки результатів порівняльно-правового дослідження.
29. Типові помилки порівняльно-правових досліджень.
30. Методика порівняльно-правових досліджень законодавства.
31. Критерії порівняння та оцінки результатів у галузевих порівняльно-правових дослідженнях.
32. Поняття і структура національної правової системи.
33. Правова сім'я: поняття та критерії класифікації.
34. Історія компаративістських досліджень правових сімей.
35. Сучасні підходи до типології правових систем.
36. Правова система, система права та правова сім'я: аспекти співвідношення.
37. Юридична практика як елемент правової системи: поняття, структура, види.
38. Правові кола: поняття та критерії класифікації. Правовий стиль та його складові.
39. Спільне і відмінне у концепціях Р. Давида та К. Цвайгерта.
40. Система форм (джерел) права у правових системах сучасності.
41. Основні характеристики романо-германської правової сім'ї.
42. Загальне право в системі соціальної регуляції. Основні риси загального права.
43. Основні ознаки теологічної правової сім'ї.

44. Співвідношення релігійних та правових норм в ісламському праві.
45. Основні риси правової сім'ї звичаєвого (традиційного) права.
46. Правова система України та характеристика її елементів.
47. Загальна характеристика проблем співвідношення міжнародного та національного права.
48. Об'єкти порівняльно-правових досліджень співвідношення міжнародного та національного права.
49. Структура міжнародного права та процеси створення світового правопорядку.
50. Трансформація правової системи в період глобалізації.
51. Загальна характеристика сучасних тенденцій розвитку національних правових систем та становлення світового та європейського правопорядку.
52. Норми національного та міжнародного права: взаємовплив та взаємозалежність.
53. Реалізація норм міжнародного права у національному праві.
54. Основні форми міжнародно-правової допомоги.
55. Правове співробітництво: сутність, форми.
56. Узгодження національних законів: поняття та напрями.
57. Прийняття модельних законів та їх роль у зближенні законодавств різних країн.
58. Гармонізація законодавства на основі визначення та застосування міжнародних стандартів загальновизнаних принципів.
59. Значення порівняльного правознавства для правової уніфікації.
60. Гармонізація та уніфікація права: сутність та співвідношення.
61. Нормативно-правове та наукове забезпечення інтеграційних процесів України.
62. Шляхи інтеграції правової системи України у світовий та європейський правопорядок (характеристика основних нормативно-правових актів).
63. Порівняльне правознавство та міжнародне право: аспекти співвідношення та взаємозв'язку.
64. Міжнародне порівняльне право: теоретичні засади та практичний вимір ідеї.
65. Тенденції розвитку юридичної карти світу.
66. Основні напрями процесів взаємодії сучасних правових систем.
67. Основні форми процесів взаємодії сучасних правових систем.
68. Міждержавна правова система: основні риси.
69. Наднаціональна правова система: основні риси (на прикладі правової системи Європейського Союзу).
70. Правова система України на юридичній карті світу: історія, сучасність, перспективи.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Батлер У.Е. Порівняльне міжнародне право / У.Е. Батлер // Ідея порівняльного міжнародного права: pro et contra: збірник наукових праць на честь іноземного члена НАН України та НАПрН України Уїльяма Елліотта Батлера / за ред.. Ю.М. Шемшученка, О.В. Кресіна ; упор. О.В. Кресін, І.М. Ситар. – Київ; Львів: Луга-прес, 2015. – С. 114-139
2. Бехруз Х. Вступ до порівняльного правознавства: навчальний посібник / Хашматулла Бехруз. – Одеса: Юридична література, 2002. – 328 с.
3. Бехруз Х. Сравнительное правоведение: учебник для вузов / Хашматулла Бехруз. – О.: Фенікс; М.: ТрансЛит, 2011. – 504 с.
4. Богачова Л.Л. Система Європейського та національного права [Електронний ресурс] / Л.Л. Богачова. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/tipp/2012_№1/Bogachov.pdf.
5. Бойко І. С., Бабін Б. В.

16. Кресін О.В. Становлення теоретичних засад порівняльно-правових досліджень у другій половині XVIII – першій третині XIX століття: компаративна концептуалізація: монографія. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво «Логос», 2017. 680 с.

17. Кресін О.В. Становлення теоретичних засад порівняльно-правових досліджень у другій половині XVIII – першій третині XIX століття: компаративна концептуалізація: монографія. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво «Логос», 2017. 680 с.

18. Оксамитний В.В. Сучасні правові системи у компаративістському вимірі / В. Оксамитний // Порівняльне правознавство. – 2012. - №3-4 – С. 392-407.

19. Порівняльне правознавство (теоретико-правове дослідження): Монографія/ За заг.ред.О.В.Зайчука, Н.М.Оніщенко. – К.: «Видавництво «Фенікс», 2007. – 430 с.

20. Порівняльне правознавство: Антологія української компаративістики XIX – XX століть / За ред. О.В. Кресіна; Упорядники: О.В. Кресін (кер. кол.), К.О. Черниченко, О.В. Ткаченко. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво «Логос», 2008. – 414 с.

21. Порівняльне правознавство: філософські, історико-теоретичні та галузеві аспекти : матеріали II Всеукраїнського круглого столу / відп. ред. Т.З. Гарасимів, І.М. Ситар. – Львів : ЛьвДУВС, 2010. – 464 с.

22. Порівняльне правознавство: досвід і проблеми викладання: Збірник наукових праць і навчально-методичних матеріалів / За ред. Ю.С. Шемшученка, І.С. Гриценка; упор. О.В. Кресін. – К.: ВДК Університету «Україна», 2011. – 288 с.

23. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: Збірник наукових праць / За ред. Ю.С. Шемшученка, І.С. Гриценка, О.К. Маріна; упор. О.В. Кресін, І.М. Ситар. – К.: Логос, 2011. – 520 с.

24. Порівняльне правознавство: підруч. для студ.юрид.спец.вищ.навч.закл./ С.П.Погребняк, Д.В.Лук'янов, І.О.Биля-Сабадаш та ін.; за заг.ред. О.В. Петришина. - Харків: Право, 2011. – 272 с.

25. Порівняльне правознавство у таблицях: навчальний посібник Для юрид.вищ.навч.закл.і ф-тів/ О.В. Петришин, О.В. Зінченко, Д.В.Лук'янов, С.П.Погребняк. – Харків: Право, 2019. – 164 с.

26. Порівняльне правознавство: хрестоматія для юрид вищ.навч.закл.і ф-тів: навч.посіб./ уклад.: О.В. Петришин, О.В. Зінченко, Д.В.Лук'янов. – Х.: Право, 2016. – 1024 с.

27. Проблеми порівняльного правознавства: Збірник тез наукових доповідей III Міжнародної наукової конференції «Компаративістські читання» / За ред. Ю.С. Шемшученка, О.К. Маріна, І.С. Гриценка; упор. О.В. Кресін, І.М. Ситар. – К.; Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 300 с.

28. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: Збірник наукових праць / За ред. Ю.С. Шемшученка, В.П. Тихого, М.М. Цимбалюка, І.С. Гриценка; упор. О.В. Кресін, І.М. Ситар. – 2-е вид., випр. і доп. – Львів, Київ: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 652 с.
29. Правові системи сучасності : навч. посіб. для магістрів права / Відп. Ред. Ю. С. Шемшученко. - К.: Видавництво «Юридична думка», 2012. – 492 с.
30. Савчин М.В. Порівняльне правознавство. Загальна частина: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 288 с.
31. Скакун О.Ф. «Загальне порівняльне правознавство» як навчальна дисципліна: досвід і перспективи в Україні: Відкрита лекція. – Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Прикарпатський юридичний інститут Львівського державного університету внутрішніх справ, Видавництво «Логос», 2010. – 20 с.
32. Сучасні проблеми порівняльного правознавства: зб. Наук. праць / за ред.. Ю.С. Шемшученка, Я.В. Лазура; упор.: О.В. Кресін, М.В. Савчин. – Ужгород-Київ: Вид-во «Говерла», 2015. – 216 с.
33. Тихомиров О.Д. Порівняльно-правові дослідження: проблеми визначення компаративної природи, наукознавчого осмислення та систематизації: Відкрита лекція. – Київ-Львів: ЗУКЦ, 2012. – 52 с.
34. Тихомиров А.Д. Юридическая компаративистика: философские, теоретические и методологические проблемы. – К.: Знання, 2005. – 334 с.
35. Тихомиров О., Гусарев С. Методологія порівняльних досліджень в Україні: філософсько-правовий аспект // Право України. – 2013. – №9. – С.117-137
36. Тюріна О.В. Сучасні національні правові системи: навч. посіб. – К.: Нац.акад.внутр.справ, 2015. – 200 с.

10.2 Додаткова література:

1. Батлер У.Е. Місце пострадянських правових систем на правовій карті світу: Відкрита лекція / Пер. з англ. К.О. Черниченка. За ред. О.В. Кресіна. – Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Видавництво «Логос», 2009. – 20 с.
2. Бержель, Ж.-Л. Общая теория права [Текст]/ Ж.-Л. Бержель: пер. с фр. – М.: Nota Bene, 2000. – 576 с.
3. Берман Г. Дж. Западная традиция права: эпоха формирования/Пер.с англ. – 2-е изд. - М.: Изд-во МГУ: Издательская группа ИНФРА-М – НОРМА, 1998. – 624 с.
4. Бехруз Х. Исламские традиции права. – Одесса: Юрид. лит., 2006. - 296с.

5. Бехруз Х. Еволюція ісламського права: теоретико-компаративістське дослідження: Автореф. дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.01. – О., 2006. – 20 с.
6. Дамірлі М.А. Предметна сфера історико-правового пізнання: традиції й оновлення (епістемологічний аналіз): Автореф. дис.....д-ра юрид. наук: 12.00.01. – Х., 2005. – 38 с.
7. Дамирли М. Исламское право в сравнительной перспективе: основные ракурсы исследования / М. Дамирла // Юридичний вісник. – 2014. - № 6. – С. 14-18.
8. Васечко Л.О. Національне право в умовах глобалізації (загальнотеоретичний аспект): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. – Луганськ, 2011. – 20 с.
9. Журавський В.С., Поволокіна К.П. Сучасні процеси правового розвитку (процеси взаємодії правових систем)//Порівняльне правознавство (теоретико-правове дослідження): Монографія / За ред.. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К.: «Видавництво «Фенікс», 2007. – 430 с.
10. Крестовська Н.М. Цивілізаційний підхід у порівняльному правознавстві // Н. Крестовська // Правова держава. 2016. Вип. 27. С. 443-449.
11. Луць Л.А. Європейські міждержавні правові системи: загальнотеоретична характеристика: Дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01/ НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2005. – 443 с.
12. Оніщенко Н.М. Правова система як об'єкт наукового пізнання та вивчення//Правові системи сучасності: Навчальний посібник для магістрів права / Відп. ред. Ю.С. Шемшученко. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2012. – 492 с.
13. Ткаченко О.В. Функціоналістська парадигма порівняльно-правових досліджень: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12 - К., 2011. - 20 с.
14. Тюріна О.В. Основи права Європейського Союзу: навч. посібник. – К.: ФОП О.С. Ліпкан, 2012. – 100 с.
15. Тюріна О.В. Європейський Союз на сучасному етапі: основні цілі та завдання // Транспортне право в ХІХ столітті: Матеріали ІІІ Міжнародної конференції, Київ, Національний авіаційний університет, 21 лютого 2013 р. – К.: Комп'ютерпрес, 2013, - 608 с., С. 509- 511.
16. Філософія порівняльного правознавства: Збірник наукових праць / За ред.. О.В. Кресина, І.М. Ситара; упор. О.В. Кресін. – Київ; Львів: Ліга-прес, 2015. – 612 с.
17. Bogdan M. Concise Introduction to Comparative Law / Michael Bogdan. – Europa Law Publishing, 2013. – 202 p.
18. Comparative Legal Traditions: Text, materials and cases on the civil and common law traditions, with special reference to French, German, English and European Law./ Glendon M., Gordon M., Osakwe C. - St. Paul, Minn: West Publishing, 1994. - 772p. Компаративні правові традиції: текст, матеріали та прецеденти щодо традицій цивільного та загального права з спеціальними

посиланнями на французські, німецькі, англійські та європейські закони. Англ. мовою.

19. Comparative Legal Traditions in a Nutshell./ Glendon M., Gordon M., Osakwe C. - St. Paul, Minn: West Publishing, 1994. - 402p. Коротко про компаративні правові традиції.

20. Introduction to Foreign Legal Systems./ The American Association of Law Libraries. - New York; London; Rome: Oceanna Publications, 1994. - 423p. Ознайомлення з зарубіжними правовими системами. Англ. мовою.

21. Foundations of comparative law: methods and typologies / Ed. by W.E. Butler, O.V. Kresin, Iu.S. Shemshuchenko. – London: Wildy, Simmonds & Hill Publishing, 2011. – 354 p.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Електронна бібліотека: <http://www.info-library.com.ua/>
2. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>
3. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка www.library.univ.kiev.ua
4. Наукова бібліотека Московського державного університету ім. М.В.Ломоносова <http://www.lib.msu.su/>
5. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
6. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Національна бібліотека Франції <http://www.bnf.fr/>
8. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>
9. Німецькі бібліотеки <http://www.ddb.de/>
10. Сайт “Бібліотека юриста” <http://www.lawbook.by.ru/>
11. Українська правнича фундація <http://www.ulf.com.ua/>
12. Центр європейського і порівняльного права <http://www.eclg.gov.ua/>
13. Центр розвитку українського законодавства <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>
14. Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету <http://www.law.yale.edu/library/>
15. Форум права (електронне наукове фахове видання) – <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm> – Форум права (електронне наукове фахове видання)
16. Сайт кафедри теорії держави та права НАВС – <http://www.naiav.kiev.ua/zagalnoakademichni-kafedri/kafedra-teoriyi-derzhavi-ta-prava.html>

17. <https://www.eu-ua.org/eu-law-compliance-check-and-tables-of-compliance-guidelines-by-a4u/>

18. <https://www.eu-ua.org/wp-content/uploads/2017/11/EU-law-compliance-check-and-tables-of-compliance-guidelines-by-A4U.pdf>